

اثربخشی سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر

فرحناز خضری*^۱، عبدالرضا عربزاده^۲

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مؤسسه آموزش عالی خرد بوشهر، بوشهر، ایران (نویسنده مسئول)

^۲استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد بوشهر، مؤسسه آموزش عالی خرد بوشهر، بوشهر، ایران

Email: farahnazkhezry@gmail.com

چکیده

هدف این پژوهش، تعیین تأثیر سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ بود. روش تحقیق، توصیفی-پیمایشی و از نوع مدل سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری، شامل کلیه دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر به تعداد ۶۴۹۰۲ نفر بود که به روش خوشه ای چندمرحله ای، ۷۸۵ نفر از دختران و پسران به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش، شامل پرسشنامه های استاندارد سرخوردگی حمایتی و آشفتگی روان شناختی بود که روایی صوری و محتوایی آن ها مورد تأیید قرار گرفت و برای بررسی پایایی، نیز از آزمون کرونباخ استفاده شد که برای کل پرسشنامه های مذکور، به ترتیب، ضرایب پایایی برابر با ۰/۷۲ و ۰/۷۸ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون های کولموگروف-اسمیرنف، شاپیرو-ویلک، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر در قالب نرم افزارهای SPSS23 و SmartPLS 4 استفاده شد و نتایج حاصله نشان داد که سرخوردگی حمایتی (و مؤلفه های پنج گانه) بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشته است. بر اساس این یافته ها، می توان گفت که سرخوردگی ها و محرومیت های دانش آموزان از حمایت های عاطفی و اجتماعی معلم، خانواده، دوستان و سایر افراد مهم زندگی می تواند باعث افزایش آشفتگی روان شناختی در آنان شود.

واژه های کلیدی: سرخوردگی حمایتی، آشفتگی روانشناختی، دانش آموزان مدارس ابتدایی، شهر بوشهر.

* نویسنده مسئول

۱. مقدمه

انسان امروزی، از حیث پیچیدگی های زندگی، سرعت و وسعت دگرگونی ها، با چالش ها و بحران های بسیاری از قبیل بحران سلامتی و تغذیه، بهران جمعیت، جهانی شدن و بومی ماندن، تحولات تکنولوژی و غیره روبرو می باشد که در قرن آینده نمود بیشتری خواهد یافت که هر کدام از این عوامل می توانند بر سلامت جسم و روح انسان ها تأثیرات زیان باری داشته باشد (اخباراتی و بشردوست، ۱۳۹۵). در این میان، دانش آموزان به مثابه ی اساسی ترین رکن نظام تعلیم و تربیت، نقش ویژه ای در دستیابی به اهداف این نظام دارند و از این رو، توجه به آنان از لحاظ آموزشی و پرورشی، شکوفایی و باروری هر چه بیشتر و تمام تر نظام را به همراه دارد (سورگی و همکاران، ۱۳۹۹) و این امر می طلبد که نظام تعلیم و تربیت، همواره به دنبال راهکارهای نوآورانه و سازگار با نیازهای جدید دانش آموزان باشد. در این راستا، دوران ابتدایی، مرحله ای مهم و سرنوشت ساز در رشد و توسعه ی همه جانبه ی دانش آموزان به شمار می آید که در آن، نه تنها پایه های بنیادی یادگیری شناختی کودکان ایجاد می شود، بلکه ابعاد اجتماعی و روان شناختی شخصیت آنان نیز پایه ریزی می گردد. در حقیقت، کودکان، به منزله ی یکی از ارکان کلیدی جامعه، به توجه ویژه در حوزه ی سلامت و بهزیستی نیازمند هستند تا بتوانند به بهبود کیفیت تحصیل و عملکرد علمی خویش نائل شوند (سارانی و همکاران، ۱۴۰۴) و از سوی دیگر، کامیابی در تحصیل، به سبب نقش و تأثیر بسزایی که در احساس بهزیستی و سرزندگی دانش آموزان در طول زندگی تحصیلی دارد، مورد توجه اندیشمندان و محققان حوزه ی تعلیم و تربیت قرار گرفته است (مهداد و همکاران، ۱۳۹۸). به طور کلی، بهزیستی یعنی اینکه اشخاص از لحاظ جسمانی، روان شناختی، اجتماعی و حتی اقتصادی در بهترین حالت خودشان قرار دارند. بر این اساس، بهزیستی فقط به مفهوم نبود بیماری یا ناراحتی نیست. بلکه با کیفیت زندگی و رضایت از آن و در نتیجه نیل به اهداف فردی مرتبط می باشد. از سوی دیگر، آشفتگی روان شناختی^۱، که نقطه ی مقابل بهزیستی روان شناختی^۲ است، نوعی حالت هیجانی و ناراحتی به شمار می آید که توسط افراد، به طور موقتی و یا دائم، در پاسخ به چالش های آسیب زا و فشارهای روانی تجربه می شود. دانش آموزانی که دارای آشفتگی روان شناختی هستند، ممکن است که به سبب رفتارهای خاصی که انجام می دهند، سایرین را از خود رانده و حمایت اجتماعی آنان را از دست دهند و یا اینکه به طور اشتباه این گونه برداشت کنند که حمایت اجتماعی آنان را از دست داده اند (برونو^۳ و همکاران، ۲۰۲۴). براساس نتایج به دست آمده از مطالعات مرتبط، اکثر دانش آموزانی که از مهارت های حل مسئله و درک و استنباط ضعیفی برخوردار هستند، به سبب مشکلات مختلفی که دارند، نمی توانند به پیشرفت تحصیلی قابل ملاحظه ای دست یابند و در نتیجه، از خودشان، علائمی مانند افسردگی و آشفتگی روان شناختی را نشان می دهند (ورنر-سیدلر^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). در این راستا، مطالعات پیرامون، حاکی از وجود ارتباط معنادار ابعاد چندگانه ی حمایت/عدم حمایت (معلم، والدین و دوستان) از دانش آموزان با آشفتگی روان شناختی (گنج و همکاران، ۱۴۰۴؛ دیناروند و همکاران، ۱۴۰۳؛ ستایشی اظهري و همکاران، ۱۳۹۷؛ عطادخت و همکاران، ۱۳۹۶؛ اسمال^۵ و همکاران، ۲۰۲۵؛ یارسه^۶ و همکاران، ۲۰۲۵) است که سازه ی آشفتگی روان شناختی نیز - به نوبه ی خود- بر میزان انگیزه، علاقه و مشارکت دانش آموزان در فعالیت های کلاسی و دستیابی به موفقیت تحصیلی تأثیرگذار است (صالحیان و همکاران، ۱۴۰۴؛ عثمان^۷، ۲۰۲۴).

در مجموعه مطالعات داخلی مرتبط با موضوع، گنج و همکاران (۱۴۰۴)، به این نتیجه دست یافتند که رابطه ی مثبت و معناداری میان تجارب آسیب زای دوران کودکی و آشفتگی روان شناختی دانشجویان وجود دارد؛ این در حالی است که رابطه ی بین حمایت اجتماعی ادراک شده با آشفتگی روان شناختی دانشجویان منفی و معنادار بوده است. همچنین، براساس نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون، مشخص شد که هر دو متغیر پیش بین (تجارب آسیب زای دوران کودکی و حمایت اجتماعی

1. Psychological distress

2. Psychological well-being

3. Bruno

4. Werner-Seidler

5. Small

6. Yarseah

7. Usman

ادراک شده)، به طور معناداری از قدرت پیش‌بینی آشفتگی روانشناختی دانشجویان برخوردار هستند. اکبرزاده و همکاران (۱۴۰۳)، در مطالعه‌ای نشان دادند که بهزیستی روان‌شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان، به منزله‌ی یکی از شاخصه‌های مهم رشد و توسعه‌ی فردی، آثار مستقیمی بر کیفیت زندگی، مهارت‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد و در این راستا، معلمان مدارس، به منزله‌ی یکی از اصلی‌ترین ارکان فرآیند آموزش و یادگیری، نقشی کلیدی در شکل‌دهی به تجارب روانی و اجتماعی دانش‌آموزان برعهده دارند و رابطه‌ی حمایتی معلم که مشتمل بر ابعاد گوناگونی (از جمله بازخورد مثبت، توجه به نیازهای فردی، حمایت عاطفی و ایجاد فضای امن روانی) می‌باشد، می‌تواند اثرگذاری بی‌نظیری در کاهش اضطراب، ارتقای مهارت‌های اجتماعی و افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان داشته باشد. دیناروند و همکاران (۱۴۰۳)، نشان دادند که تأثیر مستقیم حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر آشفتگی روان‌شناختی دانشجویان معنی‌دار نبود. این در حالی است که تأثیر غیرمستقیم حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر آشفتگی روان‌شناختی دانشجویان به وسیله‌ی متغیر ناگویی هیجانی به صورت منفی و معنی‌دار بوده است. مهدی و همکاران (۱۴۰۰) و جزینی و جزینی (۱۳۹۹)، در مطالعات خودشان، نتیجه گرفتند که رابطه‌ی مثبت و معناداری میان ابعاد حمایت اجتماعی ادراک‌شده با بهزیستی روان‌شناختی وجود دارد. دمریحانی و همکاران (۱۳۹۶)، در مطالعه‌ای، نشان داده‌اند که بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده با پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی و سازگاری خانواده‌ها رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش ابراهیم‌زاده (۱۳۹۴)، نشان داد که دانش‌آموزانی که از حمایت اجتماعی بالاتری برخوردار هستند، دارای خودکارآمدی تحصیلی و بهزیستی روان‌شناختی بالاتری نیز می‌باشند.

در مطالعات خارجی مرتبط نیز، پینا^۸ و همکاران (۲۰۲۵)، نشان دادند که نمرات حمایت اجتماعی ادراک‌شده، به طور معنادار و منفی، با مشکلات عاطفی و رفتاری، افسردگی و رفتار خودکشی و به طور مثبت با رضایت از زندگی در نوجوانان مرتبط بوده است. یارسه^۹ و همکاران (۲۰۲۵)، به این نتیجه دست یافتند که حمایت اجتماعی ادراک‌شده و شرم بر آشفتگی روان‌شناختی پناهندگان تأثیر معناداری داشته است. همچنین طبق یافته‌ها، حمایت اجتماعی ادراک‌شده در تأثیر شرم بر آشفتگی روان‌شناختی و ابعاد آن در پناهندگان نقش واسطه‌گری داشت. ابعاد چندگانه‌ی حمایت اجتماعی ادراک‌شده، به طور معناداری بر آشفتگی روان‌شناختی (و ابعاد آن) تأثیرگذار بود؛ به طوری که دو بعد حمایت خانواده و حمایت دوستان بر آشفتگی روان‌شناختی تأثیر منفی و معنادار داشتند. اما شرم بدنی، شرم رفتاری و شرم روان‌شناختی، تأثیر مثبت و معناداری بر آشفتگی روان‌شناختی و ابعاد مربوطه داشتند. طبق یافته‌ها، حمایت خانواده، هیچ تأثیر معناداری بر شرم بدنی (اضطراب) نداشت. کالپانا^{۱۰} (۲۰۱۹)، در مطالعه‌ای نشان داده است که دانشجویانی که از حمایت اجتماعی ادراک‌شده‌ی بالایی برخوردار هستند، دارای بهزیستی روان‌شناختی بالایی نیز هستند. اما دانشجویانی که سرخوردگی حمایتی را تجربه کرده بودند، دچار پریشانی روان‌شناختی بالایی بودند. همچنین، طبق یافته‌ها، بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده در دختران و پسران تفاوت معناداری وجود داشت. نتایج پژوهش گالاگر و ولابرودریج^{۱۱} (۲۰۱۸)، نیز نشان داد که حمایت اجتماعی ادراک‌شده و هوش عاطفی بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری داشته است. سانیا^{۱۲} و همکاران (۲۰۱۶) و دی‌یو^{۱۳} و همکاران (۲۰۱۵)، در مطالعات خودشان پیرامون «رابطه‌ی حمایت اجتماعی ادراک‌شده و بهزیستی روان‌شناختی»، این چنین نتیجه گرفتند که رابطه‌ی مثبت و معناداری میان ابعاد حمایت اجتماعی ادراک‌شده با بهزیستی روان‌شناختی وجود دارد.

به طور کلی، می‌توان گفت که سرخوردگی حمایتی^{۱۴} و افت تحصیلی^{۱۵}، از چالش‌های عمده و مهمی هستند که در دوران تحصیل، دانش‌آموزان با آن‌ها روبرو می‌گردند و شکل‌گیری این چالش‌ها می‌توانند مرتبط به دلایل گوناگونی (از جمله عوامل فردی، اجتماعی، خانوادگی و آموزشی) باشد که آثار منفی بی‌شماری بر روی آینده‌ی تحصیلی و شغلی آنان بر جای خواهد

⁸. Pina

⁹. Yarseah

¹⁰. Kalpana

¹¹. Gallagher & Vella-Brodrick

¹². Sanyal

¹³. Du

¹⁴. Support Frustration

¹⁵. Academic Failure

گذاشت (تکلوپیغشی و همکاران، ۱۴۰۳). سرخوردگی حمایتی، به مفهوم ناکامی از حمایت اطرافیان و به حالت روحی ای اطلاق می گردد که در آن، فرد از حمایت دیگران دلسرد شده است و حس می کند هر چقدر هم که تلاش کند، به اهدافش نمی رسد (ییلدیز و الدلکلیو^{۱۶}، ۲۰۲۴). در این راستا، دانش آموزانی که احساس می کنند از حمایت اجتماعی و عاطفی معلم (اکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۳)، والدین، دوستان و سایر افراد مهم زندگی شان برخوردار نیستند (دیناروند و همکاران، ۱۴۰۳)، فشارهای روانی بالایی را تجربه می کنند که تأثیرات منفی بر کیفیت زندگی و وضعیت جسمی- روانی آنان خواهد گذاشت. به طور کلی، سرخوردگی حمایتی (بوژه در بعد اجتماعی)، دارای تأثیرات منفی بسزایی بر وضعیت جسمی- روانی و کیفیت زندگی افراد (خصوصاً کودکان) است که منجر به بروز مشکلات جدی، عدم توانایی در مدیریت هیجانات، بالا بردن استرس های روانی و کاهش بهزیستی روان (وانگ^{۱۷} و همکاران، ۲۰۲۴؛ انو^{۱۸} و همکاران، ۲۰۲۴) و در مواقع دشوار، نیز باعث از دست دادن احساس تعلق و حمایت در آنان می شود (گومز- اورتیز^{۱۹} و همکاران، ۲۰۲۵).

با در نظر گرفتن مطالب فوق الذکر و نقشی که دانش آموزان دوره ی ابتدایی در پیشبرد اهداف نظام آموزشی دارند، و همچنین با توجه به تأثیرگذاری بالای مقوله ی آشفتگی روانشناختی بر کاهش انگیزش تحصیلی دانش آموزان که منجر به افت تحصیلی بیشتر در آنان می شود؛ به نظر می رسد که مقوله ی سرخوردگی حمایتی با تأثیرگذاری بر آشفتگی روان شناختی، منجر به بروز اختلالات روانی بسیار جدی و در نتیجه، تشدید افت تحصیلی در دانش آموزان گردد. از سوی دیگر، براساس تفحص در مجموعه مطالعات داخلی و خارجی پیرامون موضوع حاضر، به نظر می رسد که پژوهش جامع و منسجمی که از زوایای مختلف به بررسی رابطه بین هر دو متغیر مذکور پرداخته باشد، صورت نگرفته است. لذا، با توجه به خلاء پژوهشی موجود در این زمینه، مطالعه ی حاضر درصدد بررسی این سؤال اساسی است که: آیا سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ تأثیر دارد؟

۲. فرضیه های پژوهش

فرضیه ی اصلی:

سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ تأثیر دارد.

فرضیه های فرعی:

۱. سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.
۲. سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.
۳. سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.
۴. سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.
۵. سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

16. Yıldız & Eldeleklioglu

17. Wang

18. Onu

19. Gómez-Ortiz

۳. روش شناسی پژوهش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان

این مطالعه، از نظر هدف و ماهیت، کاربردی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-پیمایشی و از نوع مدل سازی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش، شامل کلیه دانش آموزان مدارس ابتدایی دولتی و غیر دولتی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ به تعداد ۶۴۹۰۲ نفر (۳۱۴۱۶ دانش آموز دختر و ۳۳۴۸۶ دانش آموز پسر) بوده است که با استفاده از روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۷۸۵ نفر از دانش آموزان (۳۸۷ دختر و ۳۹۸ پسر) که در پایه‌های اول تا ششم چهار مدرسه دولتی و غیر دولتی به تحصیل مشغول بوده‌اند، به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند.

ب) ابزار سنجش

جهت گردآوری اطلاعات، از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده به عمل آمد. به منظور تدوین و نگارش مبانی نظری و پیشینه‌ی تجربی پژوهش از روش کتابخانه‌ای و به منظور سنجش و اندازه‌گیری تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته نیز از ابزار پرسشنامه‌ی استاندارد بهره گرفته شد که در ادامه مورد اشاره قرار گرفته است:

۱) **سرخوردگی حمایتی.** به منظور سنجش سرخوردگی حمایتی دانش آموزان، از پرسشنامه‌های ارائه شده توسط پارک^{۲۰} و همکاران (۲۰۰۲؛ به نقل از میرزائی سیلابی، ۱۳۹۹)، زیمت^{۲۱} و همکاران (۱۹۸۸) و ساکیز^{۲۲} (۲۰۰۷) استفاده شد که در ادامه به توصیف این پرسشنامه‌ها اقدام شده است. در پرسشنامه‌ی پارک و همکاران (۲۰۰۲؛ به نقل از میرزائی سیلابی، ۱۳۹۹)، برای ادراک دانش آموزان از سازه‌ی سرخوردگی از حمایت اجتماعی معلم، دو خرده‌مقیاس سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم و سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم در نظر گرفته شده است و این پرسشنامه، دارای ۱۲ سؤال می‌باشد که سؤالات، در طیف لیکرت پنج درجه‌ای (کاملاً مخالف = ۱ الی کاملاً موافق = ۵) توصیف شده‌اند و دامنه‌ی امتیازات آن، بین ۱۲ الی ۸۴ می‌باشد. روایی صوری، محتوایی و ملاک این پرسشنامه در مطالعه‌ی میرزائی سیلابی (۱۳۹۹)، مناسب ارزیابی گردید و برای سنجش پایایی این آزمون نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که در نهایت برای ابعاد سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم و سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم، به ترتیب، ضرایب آلفای ۰/۸۴ و ۰/۸۶ محاسبه و گزارش شد. در پرسشنامه‌ی زیمت و همکاران (۱۹۸۸)، ادراک دانش آموزان از سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده، سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان و سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران (افراد مهم زندگی) در ۱۲ سؤال اندازه‌گیری شده است که سؤالات این پرسشنامه، در طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (کاملاً مخالف = ۱ الی کاملاً موافق = ۵) توصیف شده‌اند. براور^{۲۳} و همکاران (۲۰۰۸)، با استفاده از روش آلفای کرونباخ، در یک نمونه‌ی ۷۸۸ نفری از جوانان دبیرستانی، پایایی درونی خرده‌مقیاس‌های سه‌گانه‌ی را بین ۸۶ الی ۹۰ گزارش دادند که پایایی کل ابزار نیز برابر با ۰/۸۶ محاسبه شده بود. سلیمی و همکاران (۱۳۸۸)، نیز روایی صوری، محتوایی و ملاک این پرسشنامه را مناسب گزارش دادند و با استفاده از روش آلفای کرونباخ، پایایی ابعاد فوق‌الذکر را به ترتیب، برابر با ۰/۸۹، ۰/۸۶ و ۰/۸۲ به دست آوردند. در پرسشنامه‌ی ساکیز (۲۰۰۷)، نیز ادراک سرخوردگی عاطفی دانش آموزان از معلم (تک عاملی)، توسط ۹ سؤال سنجیده شده است که این سؤالات در طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (کاملاً مخالف = ۱ الی کاملاً موافق = ۵) توصیف شده‌اند و دامنه‌ی امتیازات این پرسشنامه، عددی بین ۹ الی ۴۵ می‌باشد. عالی‌پور و همکاران (۱۳۹۵)، روایی صوری و محتوایی این آزمون

20. Park

21. Zimet

22. Sakiz

23. Bruwer

را با استفاده از روش نظرسنجی و تحلیل عاملی تأییدی بررسی نموده و مناسب گزارش دادند و برای بررسی پایایی پرسشنامه نیز از آزمون کرونباخ استفاده کردند که در نهایت ضریب آلفای ۰/۷۹ گزارش شد.

(۲) **آشفته‌گی روانشناختی.** به منظور سنجش آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان نیز از پرسشنامه‌ی پریشانی روان‌شناختی کسلر^{۲۴} و همکاران (۲۰۰۳)، استفاده شد که این پرسشنامه به صورت تک‌عاملی و دارای ۱۰ سؤال است که در طیف لیکرت پنج درجه‌ای (هیچ‌گاه = ۱ الی تمام اوقات = ۵) توصیف شده‌اند. دامنه‌ی امتیازات این پرسشنامه، بین ۱۰ الی ۵۰ می‌باشد که کسب امتیازات بالاتر نشان دهنده‌ی آشفته‌گی (پریشانی) روان‌شناختی بالا در پاسخگویان خواهد بود. کسلر و همکاران (۲۰۰۳)، پایایی آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۳ محاسبه و گزارش داده‌اند. اندروز و اسلید^{۲۵} (۲۰۰۳)؛ به نقل از اکبری‌وردجانی و زاده‌باقری، (۱۴۰۲)، نیز اعتبار و پایایی این آزمون را تأیید کرده‌اند. همچنین، اندرسن^{۲۶} و همکاران (۲۰۱۱)، روایی تشخیصی ابزار فوق‌الذکر را مورد بررسی و تأیید قرار داده و نشان دادند که این ابزار برای شناسایی اختلالات خلقی و اضطرابی از کارآمدی مناسبی برخوردار است. وزیری و لطفی‌کاشانی (۱۳۹۱)، نیز پایایی این ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ محاسبه و گزارش کردند. آن‌ها، همچنین، روایی ملاکی این آزمون را در مقایسه‌ی همبستگی امتیازات این آزمون با پرسشنامه‌ی سلامت عمومی برابر با ۰/۸۳ گزارش دادند.

(ج) روایی و پایایی ابزار

در این مطالعه، جهت سنجش روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها از روش نظرسنجی استفاده شد که در نهایت روایی مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه‌ها نیز با استفاده از آزمون کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت که به‌ترتیب برای پرسشنامه‌های سرخوردگی حمایتی و آشفته‌گی روان‌شناختی، ضرایب آلفای ۰/۷۲ و ۰/۷۸ محاسبه و گزارش شد که حاکی از قابل قبول بودن پایایی ابزار بوده است.

(د) روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنف، شاپیرو-ویلک، ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری، در قالب نرم‌افزارهای SPSS23 و SmartPLS 4 استفاده شد.

۴. یافته‌ها

در بخش آمار توصیفی، مشخص شد که میانگین متغیرهای پژوهش (و مؤلفه‌های مربوط)، بالاتر از سطح متوسط و در حد مطلوبی بوده است. در بخش آمار استنباطی، قبل از آزمون فرضیات، اقدام به آزمون نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنف و شاپیرو-ویلک شد که طبق داده‌ها، هر دو متغیر مورد مطالعه، دارای توزیع نرمال بوده‌اند و در نتیجه، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از آزمون‌های پارامتریک استفاده شد (جدول ۱).

جدول (۱): نتایج آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنف و شاپیرو-ویلک برای برازندگی توزیع نرمال داده‌ها

نتیجه	آزمون کولموگروف-اسمیرنف		آزمون شاپیرو-ویلک		متغیرها
	سطح معناداری	آماره	سطح معناداری	آماره	
داده‌ها نرمال است.	۰/۱۰۲	۰/۰۷۹	۰/۰۹۲	۰/۱۲۵	سرخوردگی حمایتی

²⁴. Kessler

²⁵. Andrews & Slade

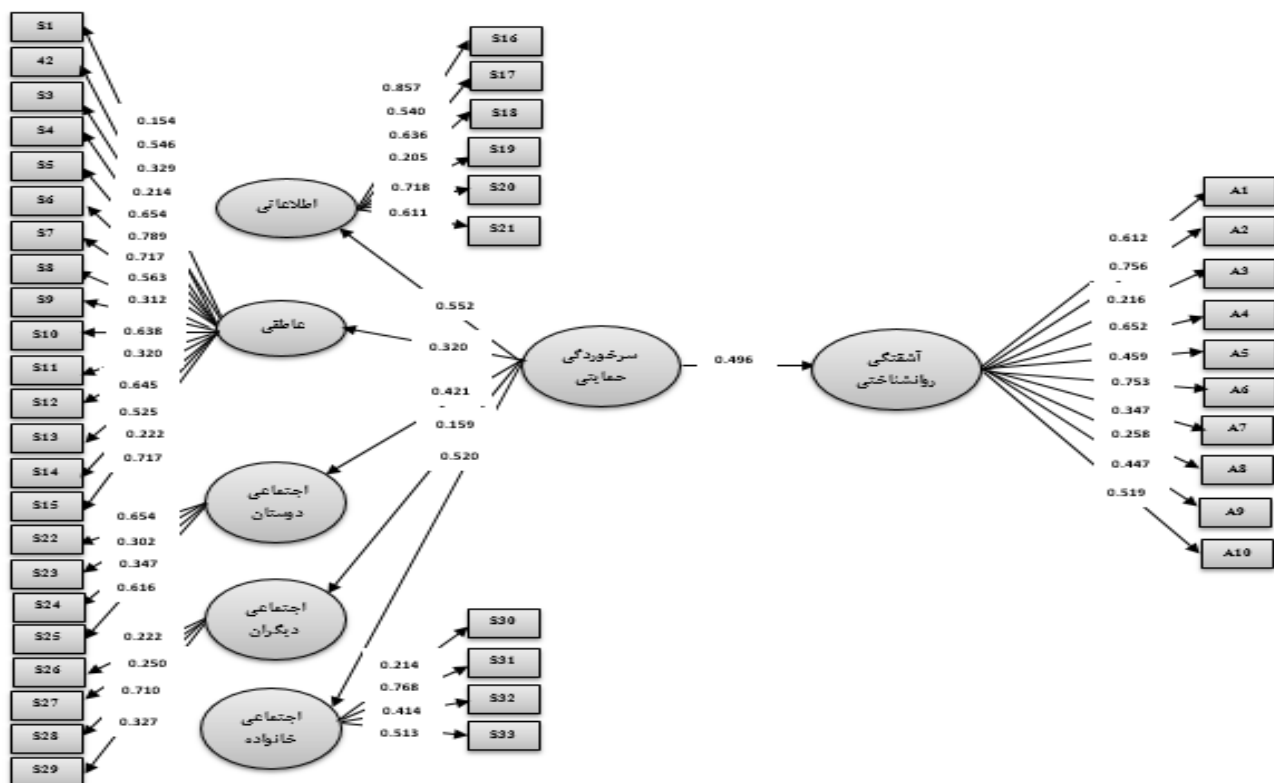
²⁶. Anderson

براساس نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون، مشخص شد که سطح معنی داری برای رابطه ی بین کلیه ی متغیرهای مورد مطالعه، کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ بوده است و در نتیجه بین سرخوردگی حمایتی با آشفته گی روان شناختی در دانش آموزان رابطه ی مثبت و معناداری وجود داشت (جدول ۲).

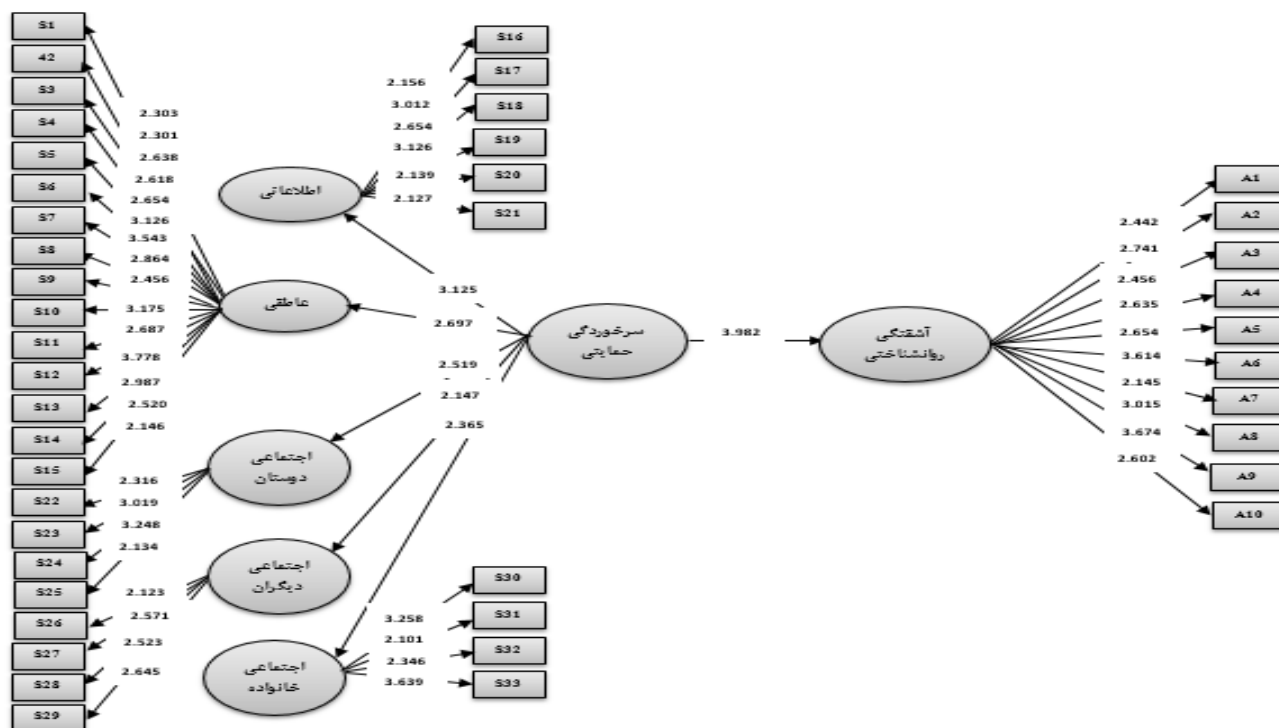
جدول (۲): نتایج مربوط به آزمون همبستگی بین متغیرها

آشفته گی روان شناختی	
Sig	مقدار همبستگی
۰/۰۰۱	۰/۵۹۷
	سرخوردگی حمایتی

پس از بررسی میزان و جهت همبستگی بین متغیرها، به آزمون مدل مفهومی اقدام گردید و مدل سازی به روش SmartPLS 4 در دو مرحله برای فرضیه ی اصلی اجرا گردید. جهت بررسی فرضیه ی اصلی پژوهش، نیز شکل های شماره ی (۱) و (۲)، مدل مفهومی پژوهش را در حالت استاندارد شده بارهای عاملی و ضرایب مسیر؛ و نیز در حالت ضرایب معنی داری تی نشان داده اند. همانطور که در اشکال شماره های (۱ و ۲) مشاهده می گردد، مقدار تی و بار عاملی استاندارد شده میان سؤالات پرسشنامه ها و متغیرها در کلیه ی موارد - به ترتیب - بیشتر از ۱.۹۶ و ۰.۴ محاسبه گردیده است و نتایج حاصله، بیانگر این بود که سؤالات به درستی به مدل و پژوهش وارد گردیده اند و نیاز به حذف یا تغییر جدیدی در سؤالات پرسشنامه ها احساس نمی شود.

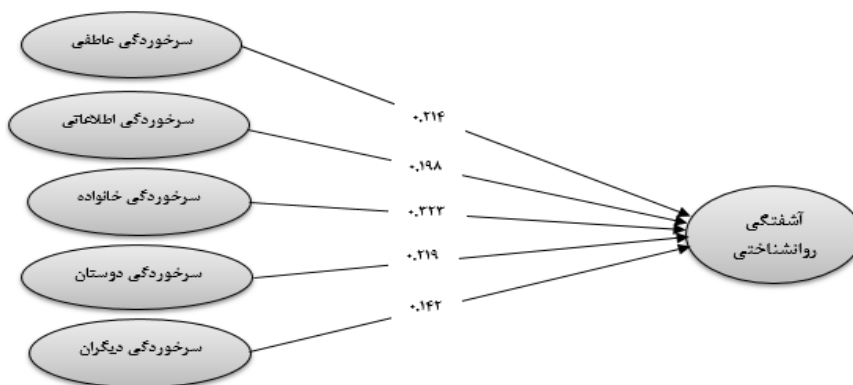

شکل (۱): مدل مفهومی تأثیر سرخوردگی حمایتی بر آشفته گی روان شناختی دانش آموزان با ضرایب استاندارد شده بار عاملی و ضرایب مسیر (ارزیابی مدل های اندازه گیری مربوط به فرضیه ی اصلی)

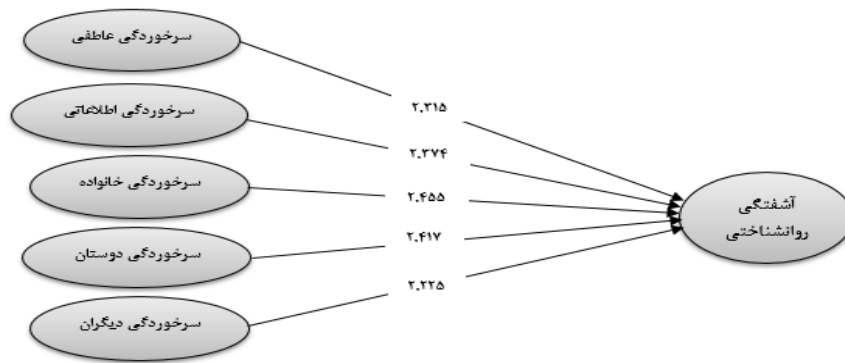

شکل (۲): مدل مفهومی تأثیر سرخوردگی حمایتی بر آشناختی روانشناختی دانش آموزان با ضرایب t-Value (ارزیابی مدل های اندازه گیری مربوط به فرضیه ی اصلی)

در راستای بررسی و آزمون فرضیات فرعی پژوهش، اشکال شماره های (۳) و (۴)، مدل پژوهش را در حالت ضرایب مسیر استاندارد شده و نیز در حالت معناداری تی نشان داده اند.

شکل (۳): مدل پژوهش در حالت ضرایب مسیر استاندارد شده (فرضیه های فرعی)

شکل (۴): مدل پژوهش در حالت معناداری تی (فرضیه های فرعی)

فرضیه ی اصلی: سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ تأثیر دارد.

جدول (۳): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی در دانش آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی حمایتی -> آشفتگی روانشناختی دانش آموزان	۰/۴۹۶	۳/۹۸۲	۰/۰۰۱

براساس مندرجات جدول (۳)، مقدار آماره ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان - به ترتیب - برابر با ۳/۹۸۲ و ۰/۴۹۶ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره ی تی، از ۱/۹۶ بیشتر بود و نیز براساس سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است، لذا، فرضیه ی اصلی پژوهش تأیید شد و سرخوردگی حمایتی بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ تأثیر معناداری داشت.

فرضیه ی فرعی اول: سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

جدول (۴): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم -> آشفتگی روانشناختی دانش آموزان	۰/۲۱۴	۲/۳۱۵	۰/۰۱۲

براساس مندرجات جدول (۴)، مقدار آماره ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان - به ترتیب - برابر با ۲/۳۱۵ و ۰/۲۱۴ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره ی تی از ۱/۹۶ بیشتر بوده است و نیز براساس سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است، لذا، این فرضیه تأیید شد و سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفتگی روانشناختی دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر معناداری داشت.

فرضیه‌ی فرعی دوم: سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

جدول (۵): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم -> آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان	۰/۱۹۸	۲/۳۷۴	۰/۰۱۰

براساس مندرجات جدول (۵)، مقدار آماره‌ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان - به ترتیب - برابر با ۲/۳۷۴ و ۰/۱۹۸ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره‌ی تی از ۱/۹۶ بیشتر بوده است و نیز براساس سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است، لذا، این فرضیه تأیید شد و سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر معناداری داشت.

فرضیه‌ی فرعی سوم: سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

جدول (۶): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده -> آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان	۰/۳۲۳	۲/۴۵۵	۰/۰۰۱

براساس مندرجات جدول (۶)، مقدار آماره‌ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان - به ترتیب - برابر با ۲/۴۵۵ و ۰/۳۲۳ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره‌ی تی از ۱/۹۶ بیشتر بود و نیز براساس سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است، لذا، این فرضیه تأیید شد و سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر معناداری داشت.

فرضیه‌ی فرعی چهارم: سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

جدول (۷): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان -> آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان	۰/۲۱۹	۲/۴۱۷	۰/۰۲۳

براساس مندرجات جدول (۷)، مقدار آماره‌ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان - به ترتیب - برابر با $2/417$ و $0/219$ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره‌ی تی از $1/96$ بیشتر بود و نیز براساس سطح معناداری (کمتر از $0/05$)، لذا، این فرضیه نیز تأیید شد و سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر معناداری داشت.

فرضیه‌ی فرعی پنجم: سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر دارد.

جدول (۸): نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری
سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران -> آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان	$0/142$	$2/225$	$0/021$

براساس مندرجات جدول (۸)، مقدار آماره‌ی تی و ضریب مسیر برای بررسی تأثیر سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران (افراد مهم زندگی) بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان - به ترتیب - برابر با $2/225$ و $0/142$ به دست آمد و با توجه به اینکه مقدار آماره‌ی تی از $1/96$ بیشتر بود و نیز براساس سطح معناداری کمتر از $0/05$ ، لذا، این فرضیه تأیید شد و سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران (افراد مهم زندگی) بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر معناداری داشت.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش، «اثربخشی سرخوردگی حمایتی بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر» بود. در ابتدای امر، نتایج حاصله، بیانگر برازش مطلوب مدل مفهومی و نرمال بودن توزیع داده‌ها بود. در پاسخ به فرضیه‌ی اصلی پژوهش، مشخص شد که سرخوردگی حمایتی بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر در سال تحصیلی $1404-05$ تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشته است. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی حمایتی دانش‌آموزان، به همان اندازه بر آشفته‌گی روان‌شناختی آنان افزوده می‌شود و یا بالعکس. در این راستا، اکبرزاده و همکاران (۱۴۰۳)، نشان دادند که معلمان مدارس، به منزله‌ی یکی از اصلی‌ترین ارکان فرآیند آموزش و یادگیری، نقشی کلیدی در شکل‌دهی به تجارب روانی و اجتماعی دانش‌آموزان دارند و رابطه‌ی حمایتی معلم که مشتمل بر ابعاد گوناگونی (از جمله بازخورد مثبت، توجه به نیازهای فردی، حمایت عاطفی و ایجاد فضای امن روانی) است، می‌تواند اثرگذاری بی‌نظیری در کاهش آشفته‌گی روان و علائم اضطراب، ارتقای مهارت‌های اجتماعی و افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان داشته باشد. براساس نتایج پژوهش پینا و همکاران (۲۰۲۵)، نمرات حمایت اجتماعی ادراک شده، به طور معنادار و منفی، با مشکلات عاطفی و رفتاری، افسردگی و رفتار خودکشی و به طور مثبت با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان نوجوان مرتبط بوده است. گنج و همکاران (۱۴۰۴)، نیز نشان داده بودند که بین حمایت اجتماعی ادراک شده در دانشجویان با آشفته‌گی روان‌شناختی آنان رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد و دانشجویانی که از حمایت اجتماعی بالاتری برخوردار هستند، آشفته‌گی روانی کمتری را تجربه می‌نمایند. براساس نتایج پژوهش ستایشی‌اظهري و همکاران (۱۳۹۷) و کالپانا (۲۰۱۹)، رابطه‌ی معکوس و معناداری بین حمایت اجتماعی ادراک شده در دانش‌آموزان با پریشانی روان‌شناختی آنان وجود داشت. نتایج پژوهش افشاری و رضایی

(۱۴۰۱)، مهدی و همکاران (۱۴۰۰)، جزینی و جزینی (۱۳۹۹) و پروندی و عارفی (۱۳۹۸)، نیز حاکی از معناداری رابطه‌ی مثبت و مستقیم بین حمایت اجتماعی با بهزیستی روان‌شناختی در افراد بود. در تبیین این یافته، می‌توان گفت که آشفته‌گی روان‌شناختی، به منزله‌ی یکی از عوامل مرتبط با سلامت و بهزیستی روان در انسان‌ها شناخته شده است (برونو و همکاران، ۲۰۲۴) که به مثابه‌ی رنج عاطفی در افراد شناخته می‌شود که با نشانه‌های افسردگی مانند اضطراب، از دست دادن علاقه، ناامیدی، اختلالات رفتاری و عملکردی مشخص می‌گردد (هو و همکاران، ۲۰۲۵). با داشتن بهزیستی روان‌شناختی خوب، کودکان، آمادگی بیشتری جهت مواجهه با عدم اطمینان در زندگی تحصیلی کسب می‌کنند و در نتیجه، قادر هستند رویدادهای چالش‌برانگیز و عدم اطمینان زندگی مدرسه‌ای را به‌سادگی مدیریت نموده و با اعتماد به نفس بالا به جلو حرکت نمایند (گنج و همکاران، ۱۴۰۴).

در پاسخ به فرضیه‌ی فرعی اول، سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشت. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی از حمایت عاطفی معلم، به همان میزان نیز بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و یا بالعکس. در همین راستا، بیلدیز و الدکلگلو (۲۰۲۴)، نشان دادند که حمایت عاطفی- اجتماعی ادراک شده از معلم، باعث کاهش آشفته‌گی روان‌شناختی در دانش‌آموزان شده است. نتایج پژوهش گالاگر و ولابرودریج (۲۰۱۸)، نیز نشان داد که حمایت اجتماعی ادراک شده و هوش عاطفی معلم بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری دارند. قابل ذکر است که برخورداری از حمایت عاطفی معلم، یکی از کلیدهای دستیابی به موفقیت برای کودکان است. به این طریق، آن‌ها به این اطمینان دست می‌یابند که معلم از آنان مراقبت می‌نماید و مدرسه و کلاس درس، جای امنی برای رشد و پیشرفتشان است. از این رو، دانش‌آموز برخوردار از احساس امنیت روان و حمایت عاطفی معلم، می‌تواند فردی خلاق باشد، احساس آزادی نموده و از آزمودن راه‌های جدید نهراسد (یعقوب‌خانی و همکاران، ۱۳۹۷). حمایت اجتماعی معلم بویژه در بعد عاطفی، حتی در شرایط استرس روانی بالا، خودارزشی و احساسات مثبت دانش‌آموزان را تقویت می‌نماید و در نتیجه، این دسته از دانش‌آموزان، با اعتماد به نفس و خودکارآمدی تحصیلی بالایی که از خود نشان می‌دهند، به پیشرفت تحصیلی بیشتری دست می‌یابند (گومز- اورتیز و همکاران، ۲۰۲۵).

در پاسخ به فرضیه‌ی فرعی دوم، سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشت. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی از حمایت اطلاعاتی معلم، به همان میزان بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و یا بالعکس. در راستای نتایج حاصله برای این فرضیه، یافته‌ی پژوهشی دیگری پیدا نشد. از منظر پینا و همکاران (۲۰۲۵)، معلمانی که حمایت اطلاعاتی بالایی نسبت به دانش‌آموزان از خود بروز می‌دهند، روش‌های آموزشی به‌روز و جذابی را به کار گرفته و در نتیجه، وظایف آموزشی خود را به صورت اثربخش‌تر انجام می‌دهند و از یادگیری مادام‌العمر دانش‌آموزان نه‌تنها در زمینه‌ی درسی، بلکه در سایر زمینه‌ها، حمایت می‌کنند که این امر نیز منجر به افزایش پیشرفت تحصیلی در آنان می‌شود.

در پاسخ به فرضیه‌ی فرعی سوم، مشخص شد که سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشته است. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی از حمایت اجتماعی خانواده، به همان میزان نیز بر آشفته‌گی روان‌شناختی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و یا بالعکس. در همین راستا، یارسه و همکاران (۲۰۲۵)، نشان دادند که حمایت خانواده بر آشفته‌گی روان‌شناختی فرزندان تأثیر منفی و معنادار داشته است. در واقع، بهزیستی روان‌شناختی بهتر در کودکان، با کاهش مشکلات اجتماعی در آنان همراه است (برونو و همکاران، ۲۰۲۴). از منظر دیناروند و همکاران (۱۴۰۳)، آشفته‌گی روان‌شناختی در دانش‌آموزان، خطر افت تحصیلی و ترک تحصیل را در آنان ارتقاء می‌بخشد و اثرات منفی و زیان‌باری بر آینده‌ی تحصیلی، خانوادگی، شغلی و اجتماعی آنان می‌گذارد. در این راستا، خانواده‌ها می‌توانند با حمایت اجتماعی فرزندان و فرصت دادن به آنان جهت ابراز خود و بیان کردن نیازها، تمایلات و خواسته‌هایشان، زمینه‌های رشد مهارت‌های زندگی و نیز مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی فرزندان خود را فراهم سازند که این امر نیز باعث کاهش سطوح استرس، اضطراب و سایر نشانه‌های آشفته‌گی روان‌شناختی در آنان می‌شود.

در پاسخ به فرضیه‌ی فرعی چهارم، مشخص شد که سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان بر آشفته‌گی روانشناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشته است. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی از حمایت اجتماعی دوستان، به همان میزان نیز بر آشفته‌گی روانشناختی دانش‌آموزان افزوده می‌شود و یا بالعکس. در این راستا، یارسه و همکاران (۲۰۲۵)، نشان دادند که حمایت دوستان بر آشفته‌گی روانشناختی دانش‌آموزان تأثیر منفی و معنادار دارد. می‌توان گفت که حمایت اجتماعی دوستان، یعنی اینکه فرد از سوی دوستان خود مورد همدلی، در اختیار دادن تجربه و دانش، پیدا کردن راه حل برای مشکلات، گوش دادن به حرف‌ها و حتی دریافت کمک‌های مالی قرار می‌گیرد (صفایی و همکاران، ۱۳۹۸). براساس یافته‌های مطالعات مرتبط، برقراری تعاملات و روابط مثبت و حمایت‌گرانه‌ی همسالان، باعث تقویت احساس تعلق، امنیت و پذیرش در دانش‌آموز می‌شود و به تبع آن، نگرش وی را نسبت به مدرسه و یادگیری بهبود می‌بخشد (کیهانی، ۱۴۰۴). بنابراین، دانش‌آموزانی که از حمایت اجتماعی بالاتری از سوی همسالان و خصوصاً همکلاسی‌ها برخوردار هستند، خودکارآمدی تحصیلی، بهزیستی روانشناختی و پیشرفت تحصیلی بالاتری نیز دارند (ابراهیم‌زاده (۱۳۹۴).

در پاسخ به فرضیه‌ی فرعی پنجم، سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران بر آشفته‌گی روانشناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بوشهر تأثیر مثبت، مستقیم و معناداری داشت. به این معنی که با هر واحد افزایش در سرخوردگی از حمایت اجتماعی دیگران، به همان میزان نیز بر آشفته‌گی روانشناختی دانش‌آموزان افزوده می‌شد و یا بالعکس. در این راستا، سانیا و همکاران (۲۰۱۶) و دی‌وو و همکاران (۲۰۱۵)، نشان دادند که میان بعد حمایت اجتماعی ادراک شده از دیگران با بهزیستی روانشناختی فرد رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. از منظر مرادی و چراغی (۱۳۹۴)، حمایت‌های اجتماعی ادراک شده از افراد مهم زندگی، غیر مستقیماً از طریق ارتقای مؤلفه‌هایی مانند حرمت خود، نیاز به ارتباط و نیاز به شایستگی، باعث ارتقای بهزیستی روانشناختی و کاهش اضطراب و افسردگی در دانش‌آموزان می‌شود. طبق یافته‌های مطالعات مرتبط، از جمله پژوهش ریف (۲۰۱۴)، هر اندازه که شبکه‌های حمایت اجتماعی کودکان که از افراد مهم زندگی دریافت می‌کنند، بیشتر باشد؛ توانایی‌های آنان در مقابله با استرس، اضطراب، فشارها و بحران‌های روانی بیشتر خواهد بود.

منابع

- ابراهیم‌زاده، یحیی. (۱۳۹۴). حمایت اجتماعی، خودکارآمدی و بهزیستی روانشناختی. کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، <https://www.sid.ir>
- اخباراتی، فرزانه؛ بشردوست، سیمین. (۱۳۹۵). پیش‌بینی بهزیستی روانشناختی براساس نیازهای بنیادی روانشناختی دانش‌آموزان و عملکرد خانواده. اصول بهداشت روانی، دوره‌ی ۱۸، صص ۳۸۰-۳۷۳.
- افشاری، علی؛ رضایی، رسول. (۱۴۰۱). رابطه‌ی حمایت اجتماعی و سبک‌های مقابله‌ای با بهزیستی روانشناختی سالمندان: نقش میانجی خودارزشمندی. روانشناسی پیری، دوره‌ی ۸، شماره‌ی ۴، صص ۴۱۹-۴۰۱.
- اکبرزاده، زهرا؛ خوشحالی‌ماهونک، بنفشه؛ جدگال، فاطمه؛ میایی، صاحب‌خان. (۱۴۰۳). بررسی نقش رابطه‌ی حمایتی معلم بر سلامت روانی و اجتماعی دانش‌آموزان. اولین همایش بین‌المللی تحولات نوین در علوم تربیتی، روانشناسی و آموزش و پرورش، ارومیه، <https://civilica.com>
- اکبری‌وردجانی، نیره؛ زاده‌باقری، قادر. (۱۴۰۲). ارائه‌ی مدل آشفته‌گی روانشناختی براساس خودمراقبتی و تاب‌آوری روانی با نقش میانجی‌گری خودشفقتی در بیماران مبتلا به مالتیپل اسکلروزیس. پژوهش‌های نوین روانشناختی، دوره‌ی ۱۸، شماره‌ی ۷۱، صص ۱۳-۱.
- پروندی، علی؛ عارفی، مختار. (۱۳۹۸). پیش‌بینی بهزیستی روانشناختی براساس امیدواری و حمایت اجتماعی ادراک‌شده در زنان سرپرست خانوار. مطالعات زن و خانواده، دوره‌ی ۷، شماره‌ی ۲ (پی در پی ۱۴)، صص ۱۱۴-۸۹.

- تکلو بیغشی، فاطمه؛ صفری، سهیلا؛ عنصری، سمیره؛ غلامی، بهروز. (۱۴۰۳). بررسی دلایل و عوامل تأثیرگذار در افت تحصیلی و سرخوردگی تحصیلی در دانش‌آموزان. اولین همایش بین‌المللی آموزش و پرورش با رویکرد مدارس هوشمند، معلمان خلاق و دانش‌آموزان متفکر در افق ۱۴۰۴، بوشهر، <https://civilica.com>.
- جزینی، شیماء؛ جزینی، شیوا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه ابعاد حمایت اجتماعی ادراک شده با بهزیستی روان‌شناختی. مدیریت فراگیر، دوره ۶، شماره ۱، صص ۲۰-۳۰.
- دم‌ریحانی، نفیسه؛ طهماسبی، صدیقه؛ بهزادی‌پور، ساره. (۱۳۹۶). ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده با بهزیستی روان‌شناختی و سازگاری زنانوبی در زنان مبتلا به سرطان پستان پس از ماستکتومی. جراحی ایران، دوره ۲۵، شماره ۱، صص ۶۱-۷۰.
- دیناروند، محمدرضا؛ حشمتی، رسول؛ بخشی‌پور، عباس. (۱۴۰۳). بررسی رابطه حمایت اجتماعی ادراک‌شده با آشتگی روان‌شناختی در دانشجویان و نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی دانشجویان دانشگاه تبریز. طلوع بهداشت یزد، دوره ۲۳، شماره ۶، صص ۱۶-۳۳.
- سارانی، فریبا؛ سارانی، سحر؛ عسگری، شهناز؛ بادینی، سارا. (۱۴۰۴). اثربخشی فعالیت‌های فوق برنامه بر بهزیستی روان‌شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی. اولین همایش بین‌المللی هوش مصنوعی در آموزش و پرورش، روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات دینی، فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی در هزاره سوم، بوشهر، <https://civilica.com>.
- ستایشی‌اظه‌ری، محمد؛ محبی، مینا؛ میرزاحسینی، حسن. (۱۳۹۷). رابطه حمایت ادراک شده با آمادگی به اعتیاد و پریشانی روان‌شناختی با نقش میانجی‌گری احساس تنهایی در دانش‌آموزان. اعتیادپژوهی، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۱۷۳-۱۵۷.
- سلیمی، عظیمه؛ نیک‌پور، روشک؛ جوکار، بهرام. (۱۳۸۸). ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش ادراک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از اینترنت. دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهرا (س)، دوره ۵، شماره ۳، صص ۸۱-۱۰۳.
- سورگی، سیروس؛ آهی، قاسم؛ اسدی‌یونسی، محمدرضا؛ غنی‌فر، محمدحسن. (۱۳۹۹). اثربخشی خودمهارگری هیجانی بر سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، سلامت روان کودک، دوره ۷، شماره ۳، صص ۴۰-۵۳.
- صالحیان، فریبا؛ بدیعی، اسرین؛ رسول برده‌رش، سهیل؛ صادقی، الهه. (۱۴۰۴). بررسی رابطه بین ناامنی روانی دانش‌آموزان و سطح مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های کلاسی. ششمین همایش بین‌المللی علوم تربیتی، مشاوره، روانشناسی و علوم اجتماعی، همدان، <https://civilica.com>.
- صفائی، مریم؛ طالع‌پسند، سیاوش؛ رضایی، علی‌محمد. (۱۳۹۸). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی براساس حمایت خانواده، حمایت دوستان و دیگران: نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی، مجذوبیت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی. روانشناسی تربیتی، دوره ۱۵، شماره ۵۲، صص ۲۴۰-۲۶۹.
- عالی‌پور، سیروس؛ سحافی، حکیم؛ شهنی‌بیلاق، منیجه. (۱۳۹۵). رابطه‌ی علی ادراک حمایت عاطفی معلم با عملکرد زبان انگلیسی با میانجی‌گری احساس تعلق، لذت، ناامیدی، خودکارآمدی و تلاش تحصیلی. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۴۹-۵۹.
- عطادخت، اکبر، رحیمی، فریده؛ حبیبی، یاسر؛ هاشمی، جواد؛ فلاحی، وحید. (۱۳۹۶). نقش ادراک بیماری و حمایت اجتماعی ادراک‌شده در پیش‌بینی آشتگی روان‌شناختی بیماران مبتلا به مالتیپل اسکلروزیس (MS). پرستاری و مامایی، دوره ۱۵، شماره ۱۱، صص ۸۶۲-۸۷۴.
- کیهانی، عرشیا. (۱۴۰۴). نقش تعاملات هم‌کلاسی‌ها در شکل‌گیری نگرش مثبت به مدرسه. هفتمین همایش بین‌المللی علوم تربیتی، مشاوره، روانشناسی و علوم اجتماعی، همدان، <https://civilica.com>.

- گنج، نگین؛ نظافت اناری، محمد؛ قنبری، یلدا؛ پاشازاده امجد، علی. (۱۴۰۴). نقش حمایت اجتماعی ادراک شده و تجارب آسیب‌زای کودکی در پیش‌بینی آشفتگی روانشناختی در دانشجویان. چهارمین همایش ملی تازه‌های روانشناسی تکاملی و تربیتی، بندرعباس، <https://civilica.com>.
- مرادی، مرتضی؛ چراغی، اعظم. (۱۳۹۴). رابطه‌ی حمایت‌های اجتماعی با بهزیستی روان‌شناختی و افسردگی: نقش واسطه‌ای حرمت خود و نیازهای اساسی روان‌شناختی. روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی، شماره‌ی ۴۳.
- مهداد، علی؛ امیری، ویدا؛ ملک‌زاده، مائه. (۱۳۹۸). تأثیر ادراک بی‌عدالتی سازمانی، ادراک ناامنی شغلی و ادراک فشارهای سازمانی بر ناکامیابی کاری کارکنان بازنشسته: نقش میانجی فرسودگی شغلی. پرستاری سالمندان، دوره‌ی ۵، شماره‌ی ۱۳، صص ۱۱۷-۱۲۸.
- مهدی، محمد؛ پورانجنار، گلپهار؛ شایانی، مرتضی؛ غفاری، حسن؛ آهنگ، فرحناز. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر بهزیستی روان‌شناختی با نقش میانجی تاب‌آوری. روانشناسی نظامی، دوره‌ی ۱۲، شماره‌ی ۴۷، صص ۲۷-۶.
- میرزائی سیلابی، سیامک. (۱۳۹۹). بررسی رابطه‌ی اشتیاق ادراک شده معلم با فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان در درس ریاضی: نقش میانجی حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی معلم و ارزش تکلیف در دانش‌آموزان پسر پایه نهم شهر سلماس. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی روانشناسی تربیتی، دانشگاه ارومیه.
- وزیری، شهرام؛ لطفی‌کاشانی، فرح. (۱۳۹۱). سبک‌های هویت و پریشانی روانی، اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی، دوره‌ی ۸، شماره‌ی ۲۶، صص ۷۸-۸۷.
- یعقوب‌خانی، مرضیه؛ درتاج، فریبرز؛ سعدی‌پور، اسماعیل؛ دلاور، علی؛ اسدزاده، حسن. (۱۳۹۷). ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی نسخه‌ی فارسی مقیاس امنیت و لذت اجتماعی (SSPS)، مطالعات امنیت اجتماعی، شماره‌ی ۵۳، صص ۲۳۹-۲۱۷.
- Andersen, L., Myer, L., Grimsrud, A., Stein, D., Williams, D., & Seedat, S. (2011). The psychometric properties of the K10 and K6 scales in screening for mood and anxiety disorders in the South African Stress and Health study. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 20(4), pp. 215-223.
- Bruno, F., Tagliaferro, C., Lau, C., & et al. (2024). Effects of cancer severity on the relationship between emotional intelligence, perceived social support, and psychological distress in Italian women. *Supportive Care in Cancer*, 32(2), pp. 131-146.
- Bruwer, B., Kidd, M., Emsley, R., Seedat, S., & Lochner, C. (2008). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in youth. *Comprehensive Psychiatry*, 49(4), pp. 195-201.
- Du, H., Chi, P., Li, X., Zhao, G., & Zhao, J. (2015). Relational self-esteem, psychological well-being, and social support in children affected by HIV. *J Health Psychol.* 20 (12), pp. 117-126.
- Gallagher, E. N., & Vella-Brodrick, D. A. (2018). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality and individual differences*, 44(7), pp. 1551-1561.
- Gómez-Ortiz, O., Falla, D., Ortiz-Alba, M., & et al. (2025). Are parental stress and rewards influenced by child temperament? Analysis of the moderating role of social support and gender in Spanish parents. *Psychosocial Intervention*, 34(1), pp. 10-21.
- Hou, J., Bu, H., Qu, D., & et al. (2025). The association between self-compassion and psychological distress among Chinese college students: serial mediation via emotions and resilience resources. *Current Psychology*. 12(11), pp. 1-9.
- Kalpana, R. E. (2019). Perceived Social Support and Psychological Well-Being: Testing the Unique Association and Gender Differences among Young Working Adults. *Indian psychology*, 3(2), pp. 1-14.
- Kessler, R.C., Colpe, L.J., Howes, M.J., Gfroerer, J.C., Epstein, J.F., Hiripi, E., Normand, S-L.T., Barker, P.R., Walters, E.E., Manderscheid, R.W., & Zaslavsky, A.M. (2003). Screening for serious mental illness in the general population. *Archives of General psychiatry*, 60(2), pp. 184-189.

- Onu, DU., Prince, A.O., Orjiakor, T.C. & et al. (2024). Does social support buffer the impact of stress on health among people living with sickle cell disease? A cross-sectional study. *Journal of Health Psychology*, 13, pp. 59-105.
- Pina, D., Diez-Gomez, A., Perez-Albeniz, A., Fonseca-Pedrero, E., & Perez-Esteban, A. (2025). Validation of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) in a representative sample of adolescents: Links with well-being, mental health, and suicidal behavior. *Psychosocial Intervention* 34(2), pp. 79-87. <https://doi.org/10.5093/pi2025a7>
- Ryff, C.D. (2014). Psychological Well-Being Revisited: Advances in the Science and Practice of Eudaimonia. *Psychotherapy and psychosomatics*, 3 (81), pp. 10-28.
- Sakiz, G. (2007). Does Perceived Teacher Affective Support Matter for Middle School students in Mathematics Classrooms. *Journal of School Psychology*, 50, pp. 235-254.
- Sanyal, N., Infimate, R., Fernandes, T. (2016). Perceived social support and psychological well-being in north eastern and non-north eastern girl hostellers. *Journal of Positive Psychology*, 7(3), pp. 306-311.
- Small, E., Silviya, N., & Benjamin, S. (2025). Predictors of adolescents' perceptions of feeling unsafe and mental health. *Elsevier International Journal of Educational Research*, 133(14), pp. 178-192.
- Wang, L., Yang, L., Wang, Y., & et al. (2024). Influence of perceived social support and academic selfefficacy on teacher-student relationships and learning engagement for enhanced didactical outcomes. *Scientific Reports*, 14(1), pp. 283-296.
- Werner-Seidler, A., Callear, A. L., Christensen, H., Perry, Y., & Newby, J. (2017). School-based depression and anxiety prevention programs for young people: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 51, pp. 30–47.
- Yarseah, DA., Olaoye, EO., Ogunsanmi, JO., Ogunsanmi, OO., Ezeani, ES., Ibimiluyi, OF., & et al. (2025). The mediating effects of perceived social support and shame on psychological distress and its dimensions among Liberian refugees in Nigeria. *PLOS Ment Health* 2(8): e0000330. <https://doi.org/10.1371/journal.pmen.0000330>
- Yıldız, M., & Eldeleklioğlu, J. (2024). Relations between perceived social support, attachment and kindness in high school students. *Journal of Pedagogical Research*, 8(1), pp. 120-142. <https://doi.org/10.33902/JPR.202425168>
- Zimet, G., Zimet S., Dahlem, N., & Farley, G, (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(3), pp. 30-41.